

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 153
טבת תשע"ח

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

[ובזה לא מועיל שמכוון כנגדן, כי רק מהעמוד ניתן לומר גוד אסיק עד החוט, ולא מאמצע המשקוף]. והוסף החזו"א שגם בעמוד עקום שנוטה רק לכיוון החוט, צריך שהחוט יגע בראשו ממש, אבל אם החוט גבוה יותר, אפילו שמכוון מעל כל העמוד אינו כשר, כי גם בעמוד עקום מעורב בו ענין של משקוף, ודוקא כשהמשקוף נוגע בעמודים, מתאחד הכל ונשלם הפתח במוזות ומשקוף, אבל אי אפשר שיושלם כשהמשקוף גבוה ואינו מתאחד עם העמוד העקום שגם בו יש תחילת משקוף. עכ"ל החזו"א. ועיין בשער הצייון (סי' שס"ג ס"ק י"א), ומשמע שם שהחוט קשור על ראש הלחי, ובאופן זה כשר אף לדעת החזו"א].

לפ"ז גם לחי שראשו מופף כלפי החוט, יש בו תחילת משקוף, וכיון שהחוט גבוה ממנו, אינו כשר. ולגבי שיעור הכיפוף שפוסל, ודאי שעקמימות מועטת וכיפוף מועט אפילו במצב שניכר בכירור, אינו נחשב עדיין כתחילת משקוף, אלא רק באופן שאפשר לומר שהלחי שוקף [משמש כגג] על משהו מהפתח. וצ"ע מהו השיעור המדויק.

התקינו לחי עם נטיה קלה

בשבוע זה הגיעה למוקד הטלפוני שאלה דומה מאחד האחראים על עירוב שכונתי באשדוד, שהתקינו לחיים ע"י פועל מקומי, והוא חיבר את הלחי במצב קצת אלכסוני, שהחלק העליון רחוק מהעמוד יותר מהחלק התחתון. כגון שלמטה יש רווח בין הלחי לעמוד 10 ס"מ, ולמעלה 12 ס"מ, האם יש בזה בעיה כלשהי, או פסול של פתחי שימאי. והתשובה לפי מה שהתבאר, שאין בזה חשש פתחי שימאי, כיון שהלחי שלם וחלק, והעקמימות המועטת אינה עושה בעיה לענין זה, [כמבואר בחזו"א הנ"ל שהכשיר כאשר החוט נוגע בראש העמוד והלחי]. ומעד הבעיה של הפסק במשקוף כ"ל אות ג', אין חשש זה בנטיה של 2 ס"מ, ואפילו עד חמש ס"מ שמענו מאחד מרבני העירובים שיש לצדד להקל. ולכן אין בזה בעיה מצד הדין, למרות שמלכתחילה מקפידים להעמיד ישר, להימנע משאלות מיותרות.

עיכובים מצויים בהתקנת העירובים

בשבוע זה נערכו שוב עבודות תיקון עירוב, באחד מהישובים שנוכרו בגליונות לפני כחודש, באותו ישוב שהטרקטורים הרסו את העירוב, בסלילת דרך חדשה

בהרחבת הישוב, לקח כמה שבועות של נסיונות בדרכים שונות, מחמת חוסר התקציב לעשיית העירוב, עד שהרב לקח על עצמו להשיג את העלויות באופן פרטי, ובשבוע זה ביצע את העבודות בפיקוח של מוקד העירוב.

במהלך העבודה היו כמה עיכובים שמנעו את ביצוע העבודות, וכידוע שבדברים טובים יש עיכובים, כבר בתחילת העבודה, הזדמן לשם ראש המועצה שבדרך כלל אינו עובר שם, ובדיוק באותה שעה שעבדו בסמוך לכביש ה' זימן שיעבור שם, כעבור כמה דקות הגיעה נידת של פיקוח עירוני בשליחות ראש המועצה, שאמר לעצור את העבודות. כמזב כזה אין מה להתוכח עם הפקח, זה לא תלוי בו, והעובדים ידעו שאם הם ימשיכו את העבודה, יכולים להוריד להם את הכל, ואפילו רק בשביל שעשו לאחר הוראת הפסקת עבודה. המוקד יצר קשר עם הרב שבישוב, ששלח את נציגו לדבר עם ראש המועצה, וכעבור זמן מה הושג האישור להמשיך בעבודות בס"ד.

דברים אלו לצערנו מצויים מאוד אצל העוסקים בעירובים, שיש כל מיני אנשים שמתנגדים ומעכבים את העבודות, אפילו במקומות שאינם מפריעים לאף אחד, כמו המקרה הנ"ל שמדובר בקצה הישוב שאינו קרוב אל ביתו כלל. במקרים רבים משתדלים לבוא בזמנים שאין הרבה אנשים, אבל לא בכל מקום זה עוזר, וגם לא בכל מקום שייך להתעלם. וכמוכן דבר ראשון לנסות מראש אם אפשר לשאול ולקבל אישור או הסכמה בע"פ, וברוב המקרים רק זה מה שחסר, שיבקשו רשות לפני שעושים. אבל במקום שיודעים שאי אפשר לבקש רשות [באופנים שע"פ דין לא צריכים את רשותו של אותו מתנגד], מתפללים שלא יארע עיכוב או תקלה, ועושים את ההשתדלות המתאימה, והרבה פעמים גם מתמודדים עם הנסיונות

כשרות העירובים לאחר הלילה הגדולה

עדיין דמותו של רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל עומדת לנגדנו, ימי האבלות מסתיימים כעת ומותרים אותנו למרוץ החיים, עם רושם כביר ממידותיו ומעלותיו הגדולות, והביטוי הגדול בלוותיו הגדולה, שתוך ארבע שעות נתקבצו מאות אלפי איש מכל הרבי הארץ, בלי רמקולים ובלי פרסומת מוקדמת, כל אדם הרגיש את כבוד התורה וקידוש ה' במעמד זה.

בודאי הקוראים היקרים שואלים מה כל זה קשור לגליון של עירובין, אין כאן המקום לסיפורים על מאורעות הזמן, גם אם הם דברי חיזוק ומוסר, אבל אצל אנשי העירובים, לויח כזו מעוררת שאלה גדולה האם העירובים נשארו שלמים, מחמת הצפיפות הגדולה, ומחמת שאנשים רבים מטפסים על גדרות ועמודים, לראות את גודל המעמד.

במהלך הלילה נעקר אחד מהלחיים שעמד ברחוב חזון איש פינת דבורה הנביאה, אברך שראה שהלחי נפל, התקשר למוקד העירוב להודיע על הבעיה, כדי שידעו להערך לתיקון. המוקד יצר קשר עם האחראי של אותו אזור, והאחראי אמר שהוא כבר שם לב לכך, ומצא את הלחי זרוק בצדי הרחוב, ואסף אותו כדי שיוכל לחזור ולתקנו.

ג' אפשרויות בלחי שהתעקם

כמו"כ התעוררה שאלה בלחי אחר שעומד ליד ביתו של מרן, ומשמש לגבול העירוב של שכונת זכרון מאיר, ואנשים עמדו על גביו כדי לצפות בציבור ממקום גבוה. למרות זאת הלחי נשאר שלם ומחובר, אלא שהוא קיבל עקמימות קטנה כלפי פנים, שאמצע הלחי בולט לחלל הפתח. הבודק שעבר ביום שיש לבדוק את העירוב הבחין בשינוי שאירע, והתקשר למענה ההלכתי של המוקד, לשאול האם הלחי כשר במצב כזה.

והנה בלחי שהתעקם יכול להיות שלש בעיות, א. דבר ראשון שצריך לבדוק בלחי שהתעקם, שיתכן שהוא זו ממקום החוט, ואם אינו מתחת החוט הוא פסול, מפני שהחוט הוא המשקוף, וחייב להיות מכוון מעל העמודים והלחיים. ודין זה מבואר במשנ"ב בשני מקומות (סי' שס"ב ס"ק ס"ג, וסי' שס"ג ס"ק ק"ד) שאם הלחי אינו מכוון מעל הלחי אלא מושך לצד, אפילו במשהו קטן, פסול. כי צורת הפתח שהחוט מן הצד של העמוד היא פסולה, אפילו אם החוט קשור צמוד לעמוד, וה"ה בלחי שגבהו י' טפחים וע"י דין גוד אסיק רואים אותו כאילו עולה למעלה, אם החוט נמצא משהו בצד הוא פסול.

ב. דין שני שיכול להיות בעיה בלחי שהתעקם, אפילו במצב שהלחי נשאר מתחת החוט, מ"מ יש בו פסול שנקרא "פתחי שימאי", (ע"פ הגמ' עירובין דף י"א). והגרר בזה, אם הוא נראה הרום, באופן שאין דרך לעשות פתח בצורה כזו. והוראת הרבנים שאם הלחי מעוקם רק מעט, למרות שהוא ניכר במראה העין, אינו נפסל. ורק במראה בולט וניכר, יש לאסור. וכמוכן ששיעור העקמימות אינו נמדד בסנטימטרים, והדין תלוי בשיקול הדעת של הרב.

ג. דין שלישי באופן שהלחי התעקם לכיוון החוט, והחלק העליון של הלחי התכוף, ונעשה ענין ג', יש בזה פסול של הפסק באמצע המשקוף. דין זה מבואר בחזו"א (סי' ע"א ס"ק י"א ציון כ"א) באופן שבראש העמוד יוצא ידות, כלומר מקל שוכב מאוזן, ואפילו אינו מאוזן אלא באלכסון בשיפוע כלפי מעלה, והקנה העליון [החוט] גבוה מהן ומכוון כנגדן, פסול. כי החלק שנוטה באלכסון, משמש גם תקרה [דהיינו משקוף] על גבי הפתח, ואי אפשר להכשירו למשקוף באופן שהמשך של המשקוף יהיה בחוט שלמעלה, ד"כ יש הפסק באמצע המשקוף

שמודמנים לעושי מצוה עם עיכובים ועם נזקים, עד שאזכרים לראות עירוב כהלכתו. ויתן ה' שתתקיים בנו תפילתנו בשחרית בברכות השחר, ואל תביאנו לידי נסיון.

עירוב קטן לשיבה בתוך שכונת זכרון מאיר

בשבוע האחרון קראו למוקד העירוב משיבת "חכמי לובלין" מיסודו של מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל, וביקשו לעשות עירוב פרטי מביתו של מרן זצ"ל, ובנו שיבדלח"ט, אל הישיבה. למרות שרחובות אלו נמצאים בתוך העירוב של שכונת זכרון מאיר, המפוקח ע"י מוקד העירוב, בכל זאת הנהלת הישיבה רצתה לעשות עירוב נפרד ומצומצם, שיהיה ניכר בבירור שלימותו ותקינותו. בתחילה הם קראו לאחראי של המוקד לייעץ להם כיצד לעשות את העירוב, על דעת שאיש התחזוקה של הישיבה יעשה את המלאכה. אבל לאחר מכן הם החליטו שעשיית עירוב הוא דבר קשה, להעמיד עמודים גבוהים הוא דבר יקר, ולקשור חוטים לבנינים עם לחיים, הוא ג"כ דבר לא קל, ועשיית עירוב קטן אורכת זמן רב, ולכן ביקשו ממוקד העירוב, שיבצע גם את ההתקנה. סיבה נוספת שבחרו בדרך זו, כי אם העובד של הישיבה יעשה, הוא יצטרך לקדוח בקירות ולחבר לבנינים ולגדרות, באופן שישאיר סימן לאורך זמן. ואילו ההתקנה של מוקד העירוב בעירוב זמני, נעשית ע"י אבירים מיוחדים, שאפשר לחברם באופן שלא ישאיר אח"כ סימן.

האחראי מטעם הישיבה הסביר את בקשתם המיוחדת לשבת זו, משום שבשבת זו נערכת הכנסת ספר תורה מבית הרב אל היכל הישיבה, ומרן הגר"ש וואזנר זצ"ל היה מחמיר שלא לסמוך על העירוב, ולא מלטל אפילו בתוך השכונה, לכן במעמד כזה הם רוצים ג"כ שלא לסמוך על העירוב של השכונה והעיר, אלא לעשות עירוב נפרד וקטן.

תמיכת האחראי השכונתי בעשיית עירוב פנימי מהודר

במבט מן הצד, נראה שהאחראי נקרא למקום לייעץ אך לעשות עירוב בתוך העירוב שלו, בשביל שאינם רוצים לסמוך על העירוב שלו, וכביכול חוששים שהעירוב הגדול שהוא עושה אינו מספיק טוב. דבר שנראה ממנו שאינם סומכים עליו. בכל זאת האחראי לא ראה בזה צד של חוסר אמון, או פגיעה כלשהי, אדרבה הוא רואה בזה אנשים שרוצים להדר, זה דבר טוב. דבר זה מצוי מאוד בהרבה מקומות, שיש אחראי שמתמסר מאוד בעשיית העירוב השכונתי וברוב המקומות אינו מקבל סיוע מספיק מהתושבים, ופתאום הוא רואה שאחד מהתושבים בונה בתוך התחום שלו, עירוב קטן לרחוב הסמוך לביתו, ולפעמים מצרף אליו כמה אברכים נוספים ואומר להם שזה יהיה יותר מהודר, והאחראי נפעם מכך, שניכר מזה שהם לא סומכים עליו.

יש לציין לתועלת העניין [לאחר ששמענו מקרים שונים ממקומות אחרים, שהדבר גרם אי נעימות ומתח בין האחראי לאברכים], עם מחשבה נכונה שני הצדדים יכולים לשנות את ההסתכלות השלילית והפוגעת, למבט חיובי תומך ומסייע. מצד אחד האברכים שעושים עירוב לעצמם, צריכים להיזהר בדבריהם כלפי העירוב השכונתי, למרות שאפשר לעורר את האברכים להימנע מלטלטל, כי תמיד בעירוב גדול חייבים להיזהר ולהקל בדברים מסוימים, אבל יחד עם זה לתמוך באחראי, להכיר במעלות העירוב השכונתי על פני מה שהיה לולי כן, שהיו מסתמכים על העירוב הכללי, שהוא מפוקפק פי כמה, אם בכלל. וגם לתרום לו מעצמנו, לפני שעושים דבר שיכול להתפרש כאילו איננו זקוקים לו. וכן מצד האחראי, דוקא האחראי הוא זה שידוע את הקושי להעמיד את העירוב שיהיה לכל הדעות, והוא ידוע מה הם דיני רשות הרבים, ודינים נוספים שזקוקים להקל אפילו בעירובים שכונתיים רבים, ובודאי הוא זה שצריך לתמוך במי שרוצה לעשות עירוב יותר מהודר. וא"כ אין לראות בעשיית עירוב פנימי שום פגיעה וזלזול כלפי האחראי על העירוב הכללי או על העירוב של השכונה. אלא שלפעמים החלק הראשון הנ"ל לא נעשה כראוי, ובעקבותיו גם החלק השני נראה אחרת, ודי למבין.

בדיקת הכשרות בעירובים שכונתיים

במסגרת בדיקת העירובים, יצא הבודק לעבור על כמה שכונות במרכז ירושלים, כדי לציין את גבולות העירוב השכונתי שלהם, ואת כשרותו, על מנת להשיב לאנשים שמתקשרים ומבררים, ורוצים לדעת תשובה ברורה ונכונה. ברוב השכונות האלו כמעט לא שייך למצוא מענה ברור מדי כשרות העירוב וגבולותיו, רוב הרבנים אומרים שאינם יודעים בענין זה, הם לא יודעים היכן גבולות העירוב ומה הרמה שלו, ומעט מהרבנים יאמרו שהם יודעים שבכל האזור יש עירוב טוב, אך גם הם לא יודעים את הגבולות ואת הדרגות השונות, היכן יש עירוב שכונתי והיכן עירונ, באיזה עירוב מקפידים על עמודים ישרים ושאר ההידורים השכונתיים ובאיזה לא מקפידים, באיזה עירוב יש חשש לגויים וחילונים, ובאיזה עירוב כולם שומרי שבת. וגם אם מכירים את אחד האחראים בשכונה, הוא יודע רק את הגבולות של

הרחובות שהוא אחראי עליהם, ואם רוצים משהו מעבר לכך, אין דרך לברר. בעקבות הגברת המודעות לנושא העירובים, מתקשרות משפחות רבות, בין מהתושבים המקומיים, ובין מהאורחים שבאים מערים אחרות, ומבקשות לדעת מה מצב העירוב, האם הוא ברמה השכונתית המהודרת, יותר או פחות. ויש אזורים מסוימים שאין בידינו מידע לענות להם.

לכן לתועלת הציבור משקיעים במוקד העירוב לאסוף את המידע הקיים מהאחראים המסורים כל אחד בחלקו, וכן יצאו כבר כמה פעמים לעבור במשך שעות ארוכות, לבדוק ולברר ביסודיות כל פינה, האם הכל נעשה כהלכה, איזה רחוב ובנין נמצאים בתוך העירוב, ואיזה מחוץ לעירוב, מה עשוי בצורה מינימלית, מה נהרס כבר, ומה מפוקח ועומד ברמה מהודרת.

עריכת מפות לגבולות העירובים השכונתיים בארץ

בעיר "בני ברק" נערכה מפה מסודרת ע"י מוקד העירוב לפני כחמש שנים, הכוללת יותר משלושים עירובים שכונתיים, [ניתן לקבלה בתרומת 50 ש"ח, ברח' אור החיים 23 ב"ב]. כמו כן בעיר "אלעד" מוקד העירוב עבר על העירובים לפני כשלוש שנים, וערך מפה מסודרת שכוללת כמה עירובים שכונתיים, ולאחר מכן האחראים אימצו את הרעיון, והרחיבו אותו וכללו 12 עירובים שכונתיים, ופירסמו את המפה בכל העיר.

בדרך זו אנו משקיעים להביא את הבשורה גם לערים נוספות. במוקד יש מידע על למעלה ממואה עירובים שכונתיים בארץ מהצפון ועד קצה הדרום, אך בחלקם

האחראים והבודקים אומרים שעדיין אינם ראוים לפירסום, ובעז"ה בקרוב ע"י התעוררות הציבור, נוכח שכולם יעמדו ברמה גבוה ומסודרת, בתמיכה תקציבית ראויה, מתרומות האברכים שמבנים את חובתם בהשתתפות זו, למענם ולמען בני ביתם, ונוכה להיות זהירים לשמרו ולערב עירובו.

בתחילת הבדיקה עברו שני הבודקים ברחוב "בית ישראל" וראו את המזגן המפורסם, שמחובר בין הלחי לחוט, ועליו הורו את ההוראה שחובאה לעיל (גליון 130) שאם המזגן נמצא בין הלחי לחוט, הוא חוצץ ופוסל את הלחי, כמ"ש המשנ"ב (סי' ש"ג ס"ק ק"ב) שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט הוא פוסל, אבל אם הלחי מכונן כנגד הרווח שבין המזגן לקיר למרות שהרווח פחות מ"ג טפחים, אינו פוסל את הלחי. וכמבואר בט"ז שאם יש נקב בגג, הגג אינו מפסיק, ועיין בגליונות הנ"ל מה שהתבאר בזה.

עמוד מוקף בגדר של החצר

בהמשך הבדיקה היה מקום שעשו צורת פתח קטנה מברזל, ולאחרונה אחד השכנים הוסיף בד ברונט לבן מסביב לגדר של החצר והכניס את העמוד בפנים.

במצב כזה כתב המשנ"ב (סי' ש"ג ס"ק ק"ג) שאם אחד העמודים מוקף במחיצות של חצר סגורה, הוא פסול. אבל במקרה זה טען האחראי שהגדר אינה פוסלת, אלא אדרבה הגדר עצמה נחשבת ללחי, משום שהעמוד והחוט נמצאים על קצה החצר, והחוט עובר על הפינה של הגדר, א"כ היא נחשבת לחי. וא"ה יבואר עוד בגליון הבא.

סידרת שלושת השיעורים

החל ממוצאי שבת זו (פרשת ויגש) יימסרו בעז"ה סידרה של שלשה שיעורים הכוללים את כל יסודות הדינים המעשיים בעשיית העירובים בזמננו.

1. מבוא כללי ודיני צורת הפתח
2. דיני מחיצות ושכירות מגוי ומזמור.
3. דיני התחומין, יסודות הדינים עם הישובים בגוש דן וירושלים.

השיעורים יימסרו בביהמ"ד "יוסף דעת"
רח' אמרי חיים 26 בני ברק בשעה 8:45
במוצאי שבתות: פרשת ויגש, ויחי, שמות

קול העירוב

קו שיעורים ועדכונים בעניני עירובים
0799-333-845

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM